

Murat Uluçay Röpörtajı

TAVŞANLI ÜRETİYOR!
ORGANİK GÜBREDE BİLİNÇLENİYORUZ.
CHICKEN POWER ORGANİK TAVUK GÜBRESİ

Mustafa Uysal: Murat Uluçay kimdir?

Murat Uluçay: 1971 Hollanda Apeldoorn doğumluyum, ilkokulu orada okudum. 1984 yılında Türkiye'ye temelli döndüm. Gelince yaşitlarım orta ikiye giderken Milli Eğitim Bakanlığı Hollanda'dan getirdiğim diplomayı kabul etmediği için ilkokul beşe geri gönderildim ve benden iki yaş küçüklerle okudum. Ortaokulun bir kısmını Tepecik'te bir kısmını Tavşanlı Atatürk lisesinde okudum. Liseyi de orada bitirdim. Sonra İstanbul Teknik Üniversitesi İşletme Mühendisliği bölümünü

1990 yılında kazandım, 1994 yılında mezun oldum. Bitirir bitirmez Tavşanlı'ya yerleştim, evlendim. Mastırımı Kütahya Dumlupınar Üniversitesinde İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Finansman üzerine yaptım. Bitirdikten sonra doktora sınavlarına girdim. İktisat doktorasını kazandım fakat işlerimin yoğunluğundan dolayı bir süre ara verdim, bu yıl tekrar kaydımı yaptırdım ve doktora kaldığım yerden devam ediyorum.. İki yabancı dilim var Hollandaca ve İngilizce.

M.Uysal: Peki, gübre fikri nereden çıktı?

M.Uluçay: Yıl 1998... İş fikri

kayınpederim Ömer Lütfi Diler'den çıktı, bunu belirteyim. Bana "Murat böyle bir iş fikrim var ne dersin?" dedi, ben de ilk başta gülüp geçtim."Bir araştır" dedi bana. O yıllarda internetten bir araştırma yaptım. O zamanlar bir dergi vardı. Dünya Gazetesinin çıkardığı "İş Fikirleri" dergisi. Ocak 1998 sayısında derginin 26. sayfasında "Gübreten Kazanç" başlıklı bir yazı okudum. İsveçli iki genç hayvan dışkısından gübre elde etti, diyordu. Gübrenin çok iyi olduğunu ve çok iyi cirolar elde ettiklerini okudum. Mart 1998'de dergiye bir yazı yazdım. Her ay bu dergiyi merakla beklediğimi, gübre işi ile ilgilendiğimi ve ileride bu işi yapacağımı belirttim, yayınlandı. Ardından tornacı İbrahim Gültekin'e teklif ettik, bizim böyle bir iş fikrimiz var böyle bir makine yapabilir misin? O da oğluyla birlikte bir kazan ve pelet makinesi yaptı. Oturduk, konuştuk birlikte ortak bir şirket kuralım ortak yapalım, dedik. Onlara üretime siz karışın, pazarlama ve finans bize ait olsun, dedik. Tavşanlı Organik Gübre San. Tic. Ltd. Şti. diye bir şirket kurduk. Bu arada İş fikirleri dergisine bir yazı yazdım, bu işi yaptığıma dair. İş Fikirleri dergisinden girişimcilik ödülü aldım. 1999 yılının dergisinin kapağında fotoğraflarımız yayınlandı. Sonrasında Antalya'da Tarım Fuarlarına katıldım. Bir süre sonra ortağımla anlaşamadık. Ortaklığı bitirdik. Daha sonra tek başıma devam ettim. Antalya'da pazarım vardı. Sadece Antalya'ya veriyordum o zamanlar, seralara. Her yıl Antalya Hasyurt Tarım Fuarında standım vardı. Epey bir çevre edindim orada. İki yıl devam ettim gübre işine. Sonra o işe ara verip akaryakıt, nakliye, kömür işine yöneldim. Ta ki 2008'in sonunda Ahmet Bayraktar "Gel beraber bu işi yapalım" dedi. Hay hay, dedim ben de. Ahmet Bayraktar'da 200.000 adet tavuk bulunmaktadır. Şu an yeniden bu işe başladım. Tarım Bakanlığına proje sundum. Kırsal Kalkınma Yatırımlarını Destekleme Programı kapsamında 250 bin TL hibe aldık. Yeni bir fabrika kurduk. 1 Milyon TL'ye yakın bir yatırım maliyetimiz var. Üretim izin belgesi, lisanslı, her şeyi dört dörtlük olan bir tesis kurduk. Üretime Eylül 2011'de başladık ve şu anda satışlarımız çok iyi. En büyük pazarım Antalya iken, bugüne kadar oraya bir çuval dahi satamadım çünkü buraya yetiştiremiyoruz.

Pis bir iş ama birinin yapması lazım.

M.Uysal: Gübre nedir, organik gübre nedir?

M.Uluçay: İçerisinde bir veya birkaç bitki besin maddesini bir arada bulunduran bileşiklere gübre denir. Gübre, bitkinin beslenmesinde gerekli olan kimyasal elementleri sağlamak için toprağa ilave edilen herhangi bir maddedir.

Gübreler, bitkilerin büyümesi için gerekli gıdayı ihtiva eden maddelerdir. Her ne kadar toprak ve su bu gıdanın büyük bir kısmını sağlamaya yeterse de birçok hallerde bir takım gıdalar bakımından fakir olabilirler. Böyle hallerde toprağın gübre ile takviye edilmesi gerekir.

Bitkiler, büyüme ve yaşamaları için azot, fosfor, potasyum, kalsiyum, magnezyum, kükürt, demir, mangan, bakır, çinko, bor ve bazı hallerde de molibden gibi elementlere muhtaçtır. Bunlar arasında azot, fosfat ve potasyum en önemlileridir.

Hayvan pislikleri, saman ve diğer bitki artıkları binlerce yıldan beri doğal gübre olarak kullanılmaktadır.

Organik gübre de bitkinin beslenmesi için gerekli olan mineralleri bünyesinde bulunduran, topraktaki fiziksel ve kimyasal yapıyı düzenleyerek bitkinin topraktan beslenmesini kolaylaştıran, bitki veya hayvanların atıklarından ya da doğal başka yollarla üretilen ürüne organik gübre denir.

Doğal olarak oluşan gübreler, hayvan dışkıları ve bitki artıklarından oluşur.

Hayvan dışkılarından oluşan gübrelere halk dilinde ahır gübresi adı verilir. Ahır gübreleri sadece içeriğindeki organik madde miktarıyla organik madde eksikliğini giderir, toprağın geçirgenliğini arttırarak toprağın yumuşamasını sağlarlar.

M.Uysal: Peki, kimyasal ve organik gübreyi biliyoruz... Tavuk gübresinin farkı nedir?

M.Uluçay: Biz tavuk dışkısından gübre elde ediyoruz. Herkes tavuk gübresi diyor da kümeslerden çıkan o atık gübre değil; tavuk dışkısıdır. Biz onu işlemlerden geçirip gübreye çeviriyoruz. Sonuçta hayvansal atık. Dünya literatüründe kanatlı hayvanların gübresi daha etkili. Bilinen en etkili gübre yarasa gübresidir, ikinci sırada güvercin gübresi, üçüncü sırada tavuk gübresi gelir. Dördüncü sırada domuz, beşinci sırada küçükbaş, altıncı sırada büyükbaş hayvan gelir.

Tavuk gübresi neden etkili? Tavuklar yedikleri yemin ancak yüzde 60-70 ini sindirebiliyor. Geriye kalan yüzde otuz yüzde kırkını sindiremediği için yedikleri yem direk dışkı olarak dışarı çıkıyor. Tavuğun idrar ve dışkısı aynı yerden çıktığı için tavuk gübresi asitlidir. Üre vardır içinde, yakıcıdır. Yani ham tavuk dışkısı tarlaya atıldığında içindeki idrardan dolayı yakıcıdır, hasadı yakar. İşte bunun için biz bunu sterilize ediyoruz, fermente ediyoruz.

M.Uysal: Doğrudan kullanılmıyor yani?

M.Uluçay: Çiftçiler kullanıyor ama bilinçsiz kullanıyorlar. Kümeslerinden aldıkları dışkıyı tarlaya atıyorlar, bir yıl nadasa bırakıyorlar, dinlenmeye bırakıyorlar fakat içindeki idrar ve asit toprağa karıştığı için oradaki bitki besin maddelerini yakıyor hiçbir işe yaramıyor. Biz bunu ne yapıyoruz? Günlük kümeslerden topladığımız tavuk dışkısını havuzlarda kurutuyoruz. 80 metre uzunluğunda 6 metre genişliğinde beton havuzlarımız var. Bu beton havuzların üzerinde raylı sistemde çalışan bir karıştırıcımız var. Her gün 25-30 ton dışkı atıyoruz havuzlara 30 gün sonra 10-12 ton olarak geri çıkıyor. Yüzde 60 fire veriyor. İdrar, asit, üre, yabancı ot tohumu ve parazitleri gideriyoruz. Tamamıyla fermente ediyoruz. Belli bir dereceye kadar çıkarıp hem nemine hem de sıcaklığına dikkat ediyoruz. Yüzde 70-80 nemli olan gübreyi yüzde 15 nem oranına çekiyoruz. İçindeki idrar buharlaşıp gidiyor. 30 gün sonra çay gibi oluyor tavuk dışkısı. Bunu kırıcıdan, elekten geçiriyoruz sonra pelet haline getirip şoklamaya sokuyoruz. Elekten geçirip en son da otomatik torbalamada torbalıyoruz. Üretim aşaması bu şekilde.

M.Uysal: Ben onu hammadde olarak tanımlayarak sorayım, nereden temin ediyorsunuz tavuk dışkısını?

M.Uluçay: 1998-99 yıllarında bu işi yaparken büyük sıkıntılar çektim bu konuda. İlk başta Çardaklı'da yaptım. İmza topladılar beni kovdular, koku yapıyor diye. Kuruçay'a gittim yine şikayet geldi oradan da kovdular beni. Çukurköy'e gittim. Çukurköy sanayisinde yaptım bu işi. Orada da imza topladılar kovdular beni. En sonunda merhum Ahmet Derin'e (Kütahya milletvekili) telefon açtım. Dedim ki, böyle bir girişimde bulundum iyi de satıyorum, iyi pazarım var fakat ne hikmetse Tavşanlı'da kimse barındırmıyor beni, kimse izin vermiyor. Dedi ki, git Tepecik'te

yap. O zaman Belediye Başkanı olan Ahmet Tekin'e izah ettim. Böyle bir yatırım yapmak istiyorum, müsaade var mı? İlk başta red ettiyse de 12 ay faaliyette bulunacağımı, Tavşanlı ve köyün civarındaki pislikleri temizleyeceğimi, toplayacağımı ve organik gübre yapacağımı söyledim. Köyün pisliklerini temizleyeceğim, dedim. Kümes sahipleri yazın bu dışkıyı bir şekilde tarlasına döküyor, ama kışın dökülecek yer bulamıyorlar. Ben bunu temizleyeceğim ve izin aldım. 1998'de ilk tesis Tepecik Köyüne kurdum.

M.Uysal: Şu an kaç çalışmanız var?

M.Uluçay: Şimdiki tesisimizde çalışan 6 kişi var.

2008 yılında gübre fabrikası gündeme geldiğinde Tepecik Beldesinin şu anki Belediye Başkanı olan Adnan Korkmaz ile görüştüm. Bu kez daha modern, daha kapsamlı bir fabrika kuracağımızı belirttim. Sağ olsun başkan bizi çok çok destekledi. Hatta köydeki kümeslere talimat verelim tek toplama merkezi sizin orası olsun dedi. Kimse başka yere dökmesin. Böylelikle Beldemizin bir sorunu olan tavuk dışkısından kurtulmuş oluruz dedi.

M.Uysal: Bir yandan çevre temizliğine katkıda bulunuyorsunuz yani?

M.Uluçay: Atık maddenin ekonomiye kazandırılması. Kışın belediye için sıkıntı, karayolları için sıkıntı, köylüler için sıkıntı... Sulu olduğu için traktör ile taşındığında, römorktan yollara dökülme tehlikesi var. Yoldan geçen arabalar kirleniyor, köylü şikayetçi, koku yapıyor. Belediye şikayetçi... Biz şimdi yeni römorklar yaptırдық, onlarla gübreyi çekiyoruz hiçbir yere dökülmüyor. Belediye bizi destekliyor, izin verdi, ruhsatımızı aldık, üretim izin belgemizi aldık. Her şey dört dörtlük şu anda üretime başladık ve Tarım Bakanlığı da bizi 250 bin liralık hibe desteği ile destekledi. Devamlı kontrole de geliyor. Laboratuvar tahlilleri de yapıldı, her şey güzel.

M.Uysal: Ürettiğiniz gübre ile ilgili laboratuvar sonuçları var elinizde nedir bilgiler?

M.Uluçay: İki laboratuvara tahlil yaptırдық. Biri NorthWest Ankara, biri de Laben Laboratuvar Antalya'da. Bu sonuçları TÜGEM'e gönderdik, TÜGEM bize üretim izin belgemizi ve lisansımızı verdi. Zaten bu belgeler olmadan satış yapmamız mümkün değil. Son aşamada üretim ve marka tescilimiz kaldı. Bunların da üretimle alakası yok zaten.

M.Uysal: Daha kişisel bir soru sorayım. Siz bu ürettiğiniz gübreyi kendiniz denediniz mi, örneğin bir tarla bahçe gibi?

M.Uluçay: Yıl 2011... Ben bunun 1998-99'da satışını yetiştiremiyordum. O dönem Antalya, Kınık, Ovaköy'de Esat Albezirgan adında büyük bir tüccar vardı. 250 dönüm cam serası var. Bu adamın yakasına yapış, senin gübreni tutarsa ona mal yetiştiremezsin, dediler. Fuar zamanında tanıştık. Benden numune istedi. Bir müddet sonra beni çağırdı yanına ve bir kamyon gübre siparişi verdi. Niye beni tercih ettin, diye sorduğumda, Murat, dedi, ben çok seçiciyim üstelik denerim ondan sonra sipariş veririm. Seramda bir bölüme senin gübreyi kullandım, bir bölüme hayvan samrası kullandım, bir bölümde hiçbir şey kullanmadım. Senin gübreyi kullandığım bölümden çok güzel verim aldım, bundan sonra seninle çalışacağım, dedi. En büyük etki bu. Bundan sonra rahatladım ben.

Kendin kullandın mı dersen, bizim bir tarlamız vardı 7,5 dönüm. Buğday ektik yarısına tavuk gübresi kullandık yarısında kullanmadık. Orada gözümle farkı gördüm. Artık satarken de rahat rahat satıyorum şimdi. Bursa Tarım Fuarına katıldım. Gezinirken İznik bölgesinden yaşlı bir amca ile tanıştım. Gübre tanıtımı yaparken elimden tuttu, gel sana bir şey göstereceğim, dedi. Zeytin bahçesi var. Şunun altındaki toprağa dokun, dedi ağacı göstererek. Toprağa dokundum, yumuşak, dedim. İleride başka bir ağaca götürdü, şuraya dokun, dedi. Taş gibi toprak. Yumuşak toprağı göstererek, senin gübrenin yaptığı şey bu, dedi. Senin gübreyi attığın zaman böyle yumuşacık toprak oluyor, dedi. Gelen olumlu

tepkilere ve siparişlere de bakıldığında alanlar memnun.

M.Uysal: Gübreniz hangi tarım alanlarında kullanıyor, siz ne tavsiye ediyorsunuz?

M.Uluçay: Dediğim gibi ilk başta seralarda başlattım. Tavuk gübresinin en büyük özelliği toprak düzenleyicisi olması... Toprak canlı, bunu kullanırsak kimyasal gübre kullanmayacak mıyız? Nasıl ki insan vücudunun hem proteine ve vitamene ihtiyacı varsa toprağın da hem kimyasala hem organığe ihtiyacı var. Birisi fideye, tohuma yönelik çalışırken diğeri toprağa yönelik çalışıyor. Bizim gübremiz toprağa yönelik çalışıyor. Önce toprağı verimli hale getireceğiz ki içine attığımız tohum verimli olarak büyüsün. Yıllarca kimyasal gübre kullandık toprak çoraklaştı, sertleşti. Bizim gübremiz çoraklaşan toprağı eski haline getiriyor. Gübremiz her türlü toprak olan yerde kullanılır. Tarla, bahçe, çimenlik... Ne olursa olsun, yeter ki toprak olsun. Kimyasal gübrenin etkisi 10-15 gündür vereceğini verir posası toprakta kalır. Bu sebeple her yıl aynı verimi almak için artan oranda kimyasal gübre kullanılıyor. Ama organik gübre tam tersi, 3-5 yıl kalıcı etkisi var ve azalarak kullanılıyor. Toprakla bütünleşiyor ve kalıcı bir etkinliğe ulaşıyor.

M.Uysal: Şu an nerelere pazarlıyorsunuz?

M.Uluçay: En büyük pazarımız çevremiz. Eylül ayında üretime başladık, iki buçuk üç aydır üretim yapıyoruz Aksaray, Osmaniye, Koçhisar, Bolu, Yenişehir, Bursa, Orhangazi en büyük pazarımız şu anda. Kendi bölgemize hiç vermiyordum. Bir buçuk ay önce köyümüzden birisi geldi. Köprüören köyünde bir tır var gürül gürül tavuk gübresi satıyor dedi. Allah Allah, dedim. Hemen gittim. Bir baktım birisi gelmiş tavuk gübresi satıyor. Fiyatını sordum, 10 lira dediler. Satılan markayı tanıyordum, onların kullandığı makine aynı, gübre aynı, pelet aynı. Tek fark ambalaj ve fiyat. Kahveye girdim, benim gübre 5 lira ve Tavşanlı'da üretiliyor dedim. Tır oradan duramadı ve Domaniç'e geçti. Oraya da gittim. Çiftçilerimizi bilgilendirdim. O da satsın ama çiftçimiz zarar görmesin. Aynı ürün 5 liraya varken niye 10 liraya alsın? Reklamlarımızı yapıyoruz, tanıtıyoruz.

M.Uysal: Çiftçilerimize daha başka neler tavsiye edersiniz?

M.Uluçay: Toprağımız çoraklaştı, öldü. Bunun tekrar canlanması için, illa Chicken Power demiyorum, organik gübre kullanımı şart. Organik olsun da başka bir şey demiyorum.

M.Uysal: Organik gübre dediğimiz zaman hani doğrudan hayvan dışkısı alıp tarlaya atmaktan bahsetmiyoruz, değil mi?

M.Uluçay: Ham halde değil, işlenmiş olacak. Kümesten çıktığı gibi kullanırsan zarar verirsin. Yabancı ot tohumu ihtiva etmez derler ya, merak ediyordum... Hayvan saman yerken yabancı otların tohumlarını da yiyor. O tohum işlem görmeden çıktığı için o dışkıda ot tohumu bulunuyor. Ham halde kullanılırsa toprakta yabancı ot çıkar. Tabancı otlar attığın tohumun besinine ortak oluyor. Gübre atıyorsun, içinde azot, fosfor, potasyum var. Yabancı ot da alıyor bu besin elementleri kendi ektiğin tohumun da alıyor bunları. Tam büyüme sağlayamıyor. Bu defa yabancı otları öldürmek için kimyasal ilaç kullanıyorsun. Ucuza kaçayım derken kimyasal ilaç kullanmak zorunda kalıyorsun artı gübren de yarı yarıya paylaşıyor, azalıyor.

Türkiye'de belki ilk tavuk gübresi imalatı yapan benim. Bir zamanlar Orgevit firması vardı Antalya'da Hollanda'dan ithal ediyordu. İthalat yasaklanınca pelet üretim yapmaya başladı. Yani ilk defa üretimi ben yaptım diyebilirim. Bizim yaptığımız organik gübre üretmek. Sloganım şu: **Pis bir iş ama birinin yapması lazım...**